

РЕШЕНИЕ

№ 29

София, 11 януари 2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в съдебно заседание на осемнадесети октомври две хиляди двадесет и трета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: РУЖЕНА КЕРАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: СПАС ИВАНЧЕВ
ТАТЯНА ГРОЗДАНОВА

при секретар: Елеонора Михайлова
и в присъствието на прокурора Красимира Филипова
изслуша докладваното от съдия Ружена Керанова
н. дело № 733/2023 година

Касационното производство е образувано по протест на прокурор при Апелативна прокуратура – Велико Търново и по жалба, подадена от защитника на подсъдимия М. О. Г., срещу въззивно решение № 61/05.05.2023 г., постановено по ВНОХД № 51/2023 г. от Апелативен съд – Велико Търново.

В касационния протест се твърди, че атакуваното решение е постановено в нарушение на закона в частта, с която подсъдимият М. Г. е оправдан да е извършил деянието и при квалифициращото обстоятелство по чл. 302, т. 2 от НК. Изтъква се, че отправената реплика от подсъдимия „тогава ще почерпиш“ представлява именно изнудване посредством злоупотреба със служебно положение, защото е заплаха и указание, че благоприятният изход от ситуацията е даването на подкуп. С тези аргументи се прави искане за отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане на въззивната инстанция.

В касационната жалба на подсъдимия М. Г. са релевирани всички касационни основания по чл. 348, ал.1 от НПК. Настоява се, че въззивното решение е постановено при допуснати процесуални нарушения, довели до погрешни осъдителни изводи, тъй като установените фактически положения не се подкрепят от обективно наличните доказателства, а вътрешното убеждение на съда е формирано при неправилна тяхна интерпретация. Обосновават се оплаквания за неправилно кредитиране на свидетелските показания, за подмяна на съдебното следствие с действия, извършени в хода на досъдебното производство чрез прочитане показанията на свидетелите, за допуснати нарушения на чл. 281, ал.8 от НПК, за използване на протокола за обиск като такъв по разпознаване и необсъждане на заключенията по изготвените ДНК експертизи. Качеството на оспорения съдебен акт се атакува с доводи, че в нарушение на чл. 339, ал.2 от НПК въззивният съд не е дал отговор на изтъкваните пред него доводи на защитата, както и за липа на мотиви относно субективната съставомерност на престъплението. Нарушението на материалния закон се аргументира с твърдения за недоказаност на обвинението. Наложено наказание е счтено за явно

несправедливо, защото установеният превес на смекчаващите отговорността обстоятелства определя приложението на чл. 55 от НК. В заключение с жалбата се отправя искане за отмяна на присъдата и оправдаване на подсъдимия, алтернативно – за намаляване размера на наложеното наказание.

В съдебното заседание прокурорът от Върховната касационна прокуратура не поддържа протеста и подчертава, че апелативният съд в съответствие със закона и съдебната практика правилно е оправдал подсъдимия Г. за квалифициращото обстоятелство по чл. 302, т. 2 от НК. Счита жалбата на подсъдимия за неоснователна, тъй като не е налице нито едно от посочените в нея касационни основания и пледира за оставяне в сила на атакуваното решение.

Подсъдимият М. О. Г. и неговият защитник, редовно призовани, не се явяват.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, като обсъди доводите на страните и извърши проверка в пределите по чл. 347, ал.1 от НПК, установи следното :

Окръжният съд – Плевен с присъда № 260004/18.11.2022 г., постановена по НОХД № 297/2020 г., признал подсъдимия М. О. Г. за виновен в това, че на 18.12.2018 г. около 16, 30 ч., в качеството си на длъжностно лице – полицейски орган „Младши автоконтрольор“ I – ва степен, поискал и приел дар (сумата от 10 евро) от Р.К. К., който дар не му се следва, за да не извърши действие по служба – да не състави акт за установяване на административно нарушение, като деянието е извършено чрез изнудване посредством злоупотреба със служебно положение, поради което и на основание чл. 302, т. 1 и т. 2, б. „а“ във вр. с чл. 301, ал. 1 от НК и чл. 54 от НК го осъдил на три години лишаване от свобода, изпълнението на което е отложено на основание чл. 66, ал. 1 от НК с изпитателен срок за три години и глоба в размер на 1000 лева. Подсъдимият е лишен и от правото да заема длъжността служител в МВР за срок от три години.

По жалба на подсъдимия М. Г. е било образувано ВНОХД № 51/2023 г. по описа на Апелативен съд – Велико Търново. С атакуваното сега въззивно решение присъдата е била изменена и подсъдимият е признат за невинен да е извършил деянието чрез изнудване посредством злоупотреба със служебно положение и оправдан по повдигнатото му обвинение по чл. 302, т. 2 от НК.

I. По жалбата на подсъдимия М. Г..

Съдържанието ѝ изисква напомняне за пореден път, че заявената материална незаконосъобразност на атакувания съдебен акт е самостоятелно касационно основание и когато касаторът се позовава на същото, проверката се свежда до съответствието на правните изводи с приетите за установени факти. Твърденията за недоказаност на обвинението, предложени в жалбата като доводи, с които се обосновава наличието на този касационен повод, са отдалечени от неговата същност. На следващо място и с оглед необходимостта от определяне на пределите на касационния контрол трябва да се посочи и това, че в преобладаващата си част възраженията, отнесени към второто от основанията по чл. 348, ал.1, т. 2 от НПК, съдържателно изразяват оплакване за фактическа необоснованост, която, както е известно, не е касационно основание. Предложените в жалбата разсъждения за несъответствие между фактическите изводи на съда и доказателствата по делото, приведената в тяхна подкрепа собствена интерпретация на доказателствените материали, не подлежат на проверка, извън общо заявеното оплакване за допуснати пороци при формиране на вътрешното убеждение на съдебните инстанции.

Разгълкувани така, възраженията за съществени нарушения на процесуалните правила, гарантиращи правилността на съдийското убеждение при проверката и анализа на доказателствата и средствата за тяхното установяване, както и твърденията за липса на мотиви на проверявания съдебен акт, макар да остават допустими за касационен контрол, са неоснователни.

Изтъкнатите доводи са насочени към обосноваване на оплаквания за процесуални нарушения от категорията на абсолютните – липса на мотиви. Всъщност, с развитите съображения по същество се настоява определени доказателствени източници да бъдат интерпретирани единствено по предложения от касатора начин, противостоящ на съдебния прочит на доказателствената съвкупност. Съдебната практика неведнъж е разяснявала в какво се изразява същността на коментираното основание за отмяна по чл. 348, ал.3, т. 2, пр.1 от НПК, което не изисква отново подробно да се прави изложение в тази насока. Неизменно е и становището, че въззивната проверка е ненадлежно извършена, когато решаващият съдебен орган не е разгледал доводите на страните, не им е дал конкретен отговор съобразно изискванията на чл. 339, ал. 2 от НПК и без да е осъществил собствена самостоятелна проверка на доказателствените материали, на приетите факти и на направените въз основа на тях правни изводи.

В конкретно разглеждания случай настоящият съдебен състав констатира, че по делото не са допуснати нарушения от посочената категория. Атакуваното решение съдържа достатъчни съображения, позволяващи да се проследи вътрешното убеждение на апелативния съд относно всички елементи на проверяваната присъда. Предложените бланкетни твърдения за необсъждане на защитните възражения не допринасят съществено за развитото оплакване - липса на мотиви. Съдебната мотивировка, отразена в решението, показва, че доводите на жалбоподателя във въззивната процедура, вкл. и споменатите в жалбата относно това дали управлението от свидетеля Р. К. товарен автомобил е бил спиран за проверка на инкриминираната дата, са били обсъдени в контекста на цялостната доказателствена съвкупност, като ясно и недвусмислено са посочени аргументите, въз основа на които е преценена тяхната неоснователност. Въззивната инстанция отправила изричен критичен коментар по отношение обхвата на доказателствената съвкупност, включваща и назначената от основния съд техническа експертиза относно дигиталното устройство на товарния автомобил. С подробни съображения е посочено защо обсъждането на това експертно мнение е недопустимо в каквато насока са били навеждани доводи. Законосъобразен е и подходът на апелативния съд по отношение на оспорената от защитата правна квалификация на инкриминираното поведение на подсъдимия и по чл. 302, т. 2 от НК. Приемайки тези възражения за основателни, мотивирано е коригирал присъдата с оправдаването на подсъдимия по това квалифициращо обстоятелство.

Неоснователна е и претенцията, че съдът не е изложил съображения за субективната страна на престъплението. В тази си част проверяваното решение също не страда от процесуален порок- липса на мотиви, тъй като обективира, макар и лаконични, но достатъчни аргументи в подкрепа на становището на окръжния съд. Въпросите за наличието и формата на вината се решават най –напред в дейността по установяване на фактите (по доказването) и едва след това – в дейността по приложението на материалния закон. Елементите от субективната страна от състава на престъплението във всеки отделен случай се извличат от конкретно установените факти за поведението на дееца. Именно по този начин предходната инстанция е

процедирала при обосноваване на субективната страна на престъплението. Крайното заключение относно вината на подсъдимия – пряк умисъл- е изведено в резултат на комплексен анализ на всички установени факти и обстоятелства, прилежно отразени в мотивите на въззивното решение.

С оглед на всичко изложено до тук неоснователна е претенцията за реализирано съществено нарушение на процесуалните правила по смисъла на чл. 348, ал.3, т. 2, пр. 1 от НПК, защото като обхват и структура въззивното решение удовлетворява стандарта по чл. 339, ал. 2 от НПК и не подлежи на корекция поради липса на мотиви.

Неоснователно се възразява, че съдебните инстанции са се позовавали на свидетелски показания от предходната процесуална фаза, приобщени по реда на чл. 281, ал. 4 от НПК, като по този начин е отдадено преимуществено значение на действията, извършени в досъдебното производство и е нарушена нормата на чл. 281, ал. 8 от НПК. Определеният от чл. 7, ал. 2 от НПК подготвителен характер на досъдебното производство не следва да се разбира като принципна недопустимост да се използват събраните в хода на разследването доказателства. Процесуалният закон допуска в определени случаи съдът да приобщава доказателствени материали от досъдебното производство, каквато е и хипотезата, регламентирана в нормата на чл. 281 от НПК. Приложението на този процесуален механизъм зависи от наличие на предпоставките, посочени в закона, предвиждащ и гаранции за осигуряване на изискването за справедлив процес – чл. 281, ал. 8 от НПК.

В жалбата не се ангажират конкретни разяснения за кои приобщени по реда на чл. 281, ал. 4 от НПК свидетелски показания от досъдебното производство става дума. Прегледът на материалите по делото насочва към показанията на свидетеля Р. К., депозиран пред разследващ орган, тъй като разискваните в жалбата показания на свидетелите Г. Г. пред съдия и В. Г. пред разследващ орган не са приобщавани на това основание, а по чл. 281, ал.1, т. 2, пр. 2, съответно по чл. 281, ал.5 във вр. с ал. 1, т. 2, пр. 2 от НПК. По същественото е, че макар осъдителната присъда срещу жалбоподателя да се основава и на показанията на К., приобщени към подлежащите на съдебно обсъждане доказателствени материали на основание чл. 281, ал. 4 във вр. с ал. 1, т.2, пр. 2 от НПК, не се констатира нарушение на изискванията за справедливо разглеждане на делото. Доколкото защитата поставя акцент върху изявленията на този свидетел, настоящият състав намира за необходимо да отбележи, че К. е разпитан от първата инстанция в съдебното заседание на 23.11.2020 г. Показанията му от досъдебната фаза пред разследващ орган са приобщени не поради констатирани съществени противоречия с тези, депозиран от него в съдебната фаза, а поради отсъствие на по - подробен спомен за детайли от развилите се събития на 18.12.2018 г. След прочитане на протокола свидетелят изцяло е потвърдил отразеното в него, като се е позовал на актуалността на възприятията си при провеждането на този разпит дни след инкриминираното деяние. Липсата на спомен при свидетелстването му в съдебната фаза е обяснена с изминалия период от време.

Показанията на К. несъмнено са източник на обвинителни доказателства срещу подсъдимия, защото непосредствено разкриват данни за неправомерното му поведение. Важно е да се подчертае, че поставянето на съобщената от К. информация в основата на фактическите изводи не е сторено произволно и в разрез със забраната чл. 281, ал. 8 от НПК. В този аспект доказателствената дейност на предходната инстанция не търпи упрек. Ограниченията, въведени от посочената процесуална норма, се отнасят само до приобщените по реда на чл. 281, ал.4 от НПК гласни

доказателствени средства, събрани в досъдебното производство. Коментираните показания на К., дадени от него в различните фази на процеса, са еднопосочни в съществените си части и не разкриват драстични противоречия, компрометиращи тяхната убедителност. Освен това, въззивният съд не се е задоволил само с констатацията за тяхната неизменчивост и последователност, но е направил съпоставка и с останалите доказателства по делото. Във въззивния съдебен акт са констатирани обективни факти, изводими от други подкрепящи обвинението доказателствени материали. В тази връзка са обсъдените показания на свидетелите Г. Г., на В. Г., приложената по делото информация за подаден сигнал по повод реализирано корупционно поведение от подсъдимия в инкриминирания час и дата, събраните при извършения оглед данни за установен изхвърлен смачан плик, съдържащ парични средства във валута, както и показанията на останалите свидетели, включени в екипа за проверката по повод подадения сигнал, съдържащи косвени данни за поведението на подсъдимия след установяването на полицейския автомобил в с. Муселиево. При така извършения обстоен анализ на доказателствената съвкупност правото на подсъдимия М. Г. за справедлив процес не е накърнено и е компенсирано в необходимата степен, защото показанията на свидетеля Р. К., приобщени по реда на чл. 281, ал.4 от НПК, съвсем не са единствен източник на обвинителни доказателства срещу него, каквито твърдения се извличат от жалбата.

Правилно съдът е отклонил и изразените съмнения в обективността на показанията, депозираните от свидетеля Г. Г. поради твърдения за негова заинтересованост. Предходната инстанция е проверила това оплакване и обосновано е аргументирала тезата си, че оспорената надеждност на изводимите от показанията на свидетеля доказателствени факти е лишена от процесуална подкрепа. Релевантите обстоятелства, по отношение на които свидетелят не е демонстрирал колебание, са тези, описващи извършената от подсъдимия проверка на управлявания от Р. К. товарен автомобил, съдействието оказано от Г. Г. за установяване на техническата изправност на МПС (дали спирачната система изпуска въздух), както и по отношение на факта, че е оставил подсъдимият да довърши проверката, тъй като само той е имал правомощия да съставя АУАН, неотречено и от последния, а и съобразно длъжностната му характеристика. Подробен, детайлен и последователен е разказът на свидетеля Г. за събитията, случили се след получената заповед да спрат в с. Муселиево и да изчакат проверяващия екип. Контролът за достоверност на доказателствените материали е извършен обективно и не се наблюдават нарушения на процесуалните норми, които да поставят под съмнение вътрешното убеждение на решаващия второинстанционен съд. Същото се отнася и за обясненията на подсъдимия М. Г., върху които се гради тезата, че той изобщо не е извършвал проверка на управлявания от Р. К. товарен автомобил, в рамките на която да е поискал и получил неследващия се дар. Тази версия е изследвана в общия доказателствен контекст и правилно е отклонена с аргументирано защитени мотиви, в които не се установява тенденциозност при обсъждането им. При спазване на изискванията на чл. 14 от НПК съдът е направил констатацията, че твърденията на подсъдимия са изолирани и опровергани от останалите доказателствени средства, съдържащи непротиворечива и допълваща се доказателствена информация в подкрепа на обвинението.

Пред касационната инстанция отново се поддържат доводи, идентични на тези във въззивната процедура, за неправилно възприемане на разясненията на вещите лица по приетата експертиза на веществени доказателства по метода на ДНК

профилиране и за използване на фотоалбума, изготвен към протокола за обиск, като действие по разпознаване.

Фактическите изводи на въззивния съд не са повлияни от превратна оценка на експертните мнения. Подробно във въззивното решение са разисквани резултатите от извършеното изследване на открития смачкан плик и са конкретизирани частите от същия, върху които е открита смес от биологичен материал. Експертните изводи правилно са обсъдени не изолирано, а в контекста на цялата доказателствена съвкупност, поради което и направените фактически констатации за авторството на деянието не страдат от претендирания порок.

Неоснователно е и твърдението, че съдът в нарушение на процесуалния закон е използвал протокола за обиск и фотоалбума към него за разпознаване на подсъдимия. Търсеният отговор може да се открие при прегледа на въззивното решение. Там присъстват съдебните разяснения, че приложеният по делото фотоалбум не е използван в процеса на доказване по начина, видян от защитата, а е разискван само като допълнителен шрих, свързан с проверката на свидетелските показания. Отделен е въпросът доколко поддържаното оспорване може да се противопостави на подробното описание на обекта на подсъдимия (светлоотразителна жилетка), съдържащо се в показанията на свидетелите Г. Г. и Р. К..

Обобщено, настоящата проверка не установи съществени нарушения на процесуалните правила, предпоставящи отмяна на обжалвания съдебен акт на основание чл. 348, ал.1, т. 2 от НПК.

Не се открива такава възможност и по отношение на възражението за неспазване на материалния закон, преимуществено обосновано с аргументите, изложени за процесуалните нарушения, чиято несъстоятелност вече бе коментирана. Поддържано като резултат от тези нарушения касационното основание на чл. 348, ал.1, т. 1 от НПК е неотнормируемо към проверявания съдебен акт. В рамките на приетите за установени фактически положения мотивирано е прието, че с деянието си подсъдимият е осъществил от обективна страна престъплението по чл. 302, т. 1 във вр. с чл. 301, ал. 1 от НК, а за субективната вече се изложиха съображенията по повод доводите в жалбата за липса на мотиви в тази част на съдебния акт. Съдът, както бе посочено, правилно е дефинирал и субективния елемент при внимателно изследване на отделните моменти от поведението на подсъдимия, изразяващи субективното му отношение към извършеното от него.

Несподелимо е мнението, заявено в подкрепа на допуснатото нарушение по смисъла на чл. 348, ал.1, т. 1 от НПК, че съдът не е установил конкретните служебни действия, свързани с получаването на подкуп от подсъдимия. Той несъмнено е длъжностно лице, като в служебната му компетентност, освен друго, се е включвало и извършване на контрол по техническата изправност на МПС и изготвяне на документи, свързани с административно-наказателната дейност (виж, длъжностна характеристика на „младши автоконтрольор“, II-I степен, група „Пътен контрол“ – т. 6, л.9 и сл., заповед за назначаване на подсъдимия на тази длъжност – т. 6, стр. 17 от досието на досъдебното производство). Именно при осъществяване на тази си функция подсъдимият е поискал и приел неследващия му се дар, за да не състави акт за нарушението, което е констатирал. Тоест, за да предприеме пасивно поведение по служба.

Алтернативно поддържаното искане за смекчаване на наложената на подсъдимия Г. санкция също подлежи на отхвърляне. Размерът на всяко едно от определените му наказания (основно и кумулативни), разгледани в своя комплекс,

отговарят на целите по чл. 36 от НК. В рамките на възприетата правна квалификация на деянието и след оценка на смекчаващите наказателната отговорност обстоятелства, включително и изтъкнатите в жалбата, наказанието лишаване от свобода, отмерено в размер, равен на минимума на предвидената в закона санкция, е справедливо определено. Неоснователно е заявеното в жалбата, че при индивидуализацията на наказанието не е отчетена ниската стойност на получения от подсъдимия дар. Подкупът е престъпление, увреждащо комплекс от обществени отношения, свързани с правилното и нормално функциониране на държавния и обществения апарат и неговите органи и непосредствено подкопава авторитета и доверието на гражданите в правовия ред. В разглеждания случай невисокият стойностен размер на предмета на престъплението, разгледан като част от фактите, определящи спецификата на противоправната дейност, не би могъл да определи още по-ниска степен на обществена опасност на деянието от тази, приета от апелативния съд. В тази връзка не трябва да се подмине и това, че констатираната техническа неизправност на товарния автомобил, свързана със спирачната му уредба, има потенциал да засегне безопасността на движението по пътищата, което обстоятелство очевидно е пренебрегнато от подсъдимия, предпочел да се въздържа от предприемане на необходимите служебни действия, за да получи неследващата му се облага. Не се открива и прекомерна тежест на наложените кумулативни наказания - глоба в размер на 1000 лева и лишаване от права – за срок от три години.

Поставеният в жалбата акцент върху чистото съдебно минало на подсъдимия, положителните данни за личността му като служител в системата на МВР, вкл. и срока на наказателното производство, чиято продължителност все пак следва да се съобрази и с не съвсем ниската фактическа и правна сложност, характеризираща казуса, отразяват справедливо конкретизирания обем на наказателна принуда. Тези обстоятелства обаче не могат да бъдат възприети като многобройни или да се характеризират като изключителни по смисъла на чл. 55 от НК, правещи и най – лекото, предвидено в закона наказание несъразмерно тежко. Наказанията, включени в комплексната санкция, определени в легалния минимум или близо до него, компенсират продължителността на наказателната процедура, поради което не се налага редуцирането им по искания от касатора начин. Удовлетворяването му би отклонило наказателната санкция, дължима на подсъдимия за извършеното от него, от целите, посочени в чл. 36 от НК.

Преценката на данните за личността на Г. е дала основание на предходните инстанции за извод, че неговото поправяне и превъзпитание може да бъде постигнато и чрез условното осъждане, а изпитателният срок също е отмерен в минимално допустимия по закон размер.

Предвид изложеното касационната инстанция намира, че наложените по вид, размер и начин на изтърпяване наказания не се явяват несправедливи по смисъла на чл. 348, ал. 5 от НПК.

II. По касационния протест.

Прокурорът от Върховната касационна прокуратура, участващ в съдебното заседание, не поддържа протеста, но не го оттегля, поради което и същият подлежи на разглеждане.

Доводите за допуснато нарушение на материалния закон с оправдаването на подсъдимия Г. по чл. 302, т. 2 от НК, представени в сезирация документ, са неоснователни. Правилно апелативният съд е разчел, че установената по делото фактология не разкрива наличието на този квалифициращ признак, в която връзка са

изложени пространни разсъждения, повтарянето на които е ненужно. Същите не се отклоняват от становището, изразявано в съдебната практика, че изнудване посредством злоупотреба със служебно положение може да има, когато молителят отстоява свои законни права, търси удовлетворение със законни искания, но длъжностното лице с цел да получи дар отказва да удовлетвори тези искания и по този начин злоупотребява със служебното си положение, принуждавайки молителя да прибегне към даване на подкуп. В настоящия случай пред свидетеля К. подсъдимият е демонстрирал поведение, с което е поискал дар чрез репликата „ тогава ще почерпиш“, но не е налице признакът по чл. 302, т. 2 от НК, защото не се касае до удовлетворяване на законни искания на лицето, поставено в ситуация да даде подкуп. Съставянето на акт за констатирано нарушение само по себе си не накърнява законните права и интереси на свидетеля, като даването на дар от негова страна на длъжностното лице не е единствената му възможност за действие.

Въззивният съд не е допуснал нарушение на материалния закон, приемайки че с извършеното от подсъдимия М. Г. деяние не е реализиран и квалифицираният състав на подкуп по чл. 302, т. 2 от НК.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал.1, т. 1 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА въззивно решение № 61/05.05.2023 г., постановено по ВНОХД № 51/2023 г. от Апелативен съд – Велико Търново.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.